

Oprávněná jest obrana žalovaného, že odškodné nemělo býti přisouzeno za celých pět čtvrtí roku, po které žalobci byli domovníky, nýbrž leda za čtvrt roku.

Jest právním pravidlem pro výklad vzájemných práv a závazků vznikajících ze smluvních poměrů, že každý jest povinen řídit se zásadami poctivého styku s lidmi, zásadami cti a víry. Jest jen důsledkem tohoto pravidla, že nikdo není vázán projevy vůle učiněnými v omylu, který druhá strana vyvolala nebo o kterém druhá strana věděla a věděti musila, že nikdo se nemůže obohacovat takovým omylem druhé strany, a že soudy nemohou podávati k takovému obohacování pomocné ruky. Podle těchto pravidel byli žalobci povinni ihned, když byli ústně upozorněni, že žalovaný pokládá odškodné za vydání klíčů nájemníkům za zahrnuté ve smluvené mzdě 800 Kč měsíčně, a nehodlali-li se s tím spokojiti, oznámiti to žalovanému a neponechávati jej na omylu, že placenou mzdou budou všechny jejich nároky vyrovnány. Kdyby tak byli učinili, byl by žalovaný mohl své dosud jen ústně a proto nedostatečně projevené vůli i za nesouhlasu žalobců zjednatí průchod tím, že by byl žalobcům dal zákonnou tříměsíční výpověď, a tak omeziti nárok žalobců na dobu tří měsíců. Na tuto dobu musí zůstatí nárok žalobců omezen, i když nyní teprve po zániku domovníkého poměru jej uplatňují za celých pět čtvrtí roku jeho trvání, ač věděli, že žalovaný byl toho omylného přesvědčení, že jim nepřisluší a že se ho domáhati nemohou a nebudou. Požadované klíčové bylo proto sníženo na dobu tří měsíců.

Podle rozhodnutí procesního soudu, které v tomto směru žalobci nebylo v odvolacím řízení napadeno a v řízení dovolacím již napadeno býti nemůže, přísluší žalobcům za první domovní klíč u každého nájemníka 10 Kč měsíčně, za každý další klíč 5 Kč měsíčně. Nejvyšší soud souhlasí se soudem odvolacím, že vzhledem k tomu, že každý nájemník dostal od žalovaného klíče tři, ale jen jeden z nich byl určen pro domovní dveře, druhé dva pro zdviž a dveře od bytu, že však i oběma těmito druhými klíči lze odemknouti dveře domovní, má se věc podle § 271 Osp. posouditi tak, jakoby nájemníci dostali po dvou klíčích k domovním dveřím. Přísluší tedy žalobcům po 15 Kč měsíčně za každého nájemníka, za tři měsíce 45 Kč a za dvacet šest nájemníků 1.170 Kč. Tuto sumu bylo žalobcům přisouditi, ostatek však žalobu zamítnouti jako bezdůvodnou.

Čís. 16883.

I. Neprieči sa zákonu ustanovenie stanov účastinnej spoločnosti, že veci filiálok viesť resp. kontrolovať ich spravovanie majú určití delegovaní členovia riaditeľstva (správy) resp. dozorčieho výboru. Takto delegované osoby neprestávajú byť členmi ústredného riaditeľstva (správy) resp. dozorčieho výboru.

II. Ak byly ročné súvahy účastinnej banky cez rad rokov nesprávne zostavované resp. sfašované, zodpovednosť členov predstavenstva a dozorčej rady (§ 200 obch. zák.) možno určiť prípadne podľa pomeru ich zavinenia (odst. 3 § 17 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n.).*)

III. Členovia predstavenstva účastinnej banky, ktorí trpeli porušovanie stanov resp. predpisov jednacieho poriadku, zodpovední sú za škodu tým vzniklú, krome že by dokázali, že ani pri zachovaní stanov a jednacieho poriadku by nebolo bývalo možno škodu zabrániť.

IV. Členovia dozorčieho výboru účastinnej banky sprostia sa zodpovednosti za škodu, povstajú banke malverzáciemi jej úradníka, ak dokážu, že pri vykonávaní revízie sa presvedčili, že vedenie kníh bolo v poriadku a že nezbadali podozrivé okolnosti, ktoré by činily dôkladnú revíziu (od položky k položke) nutnou, a že preto konali revíziu len nahodilými skúškami (Stichproben).

V. Absolutorium, udelené valným shromaždením účastinnej spoločnosti, kryje len také porušenia povinností orgánov účastinnej spoločnosti, ktoré mohli byť známe valnému shromaždeniu zo spisov mu predložených.

(Rozh. z 3. marca 1938, Rv III 340/37.)

Žalujúca úč. banka domáhala sa žalobou odškodného na I.—VIII. žalovaných, bývalých členoch správy resp. dozorčieho výboru jej právnej predchodkyne A. úč. banky.

Oba nižšie súdy žalobu zamietly, Najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu rozviazal a uložil mu ďalšie pojednávanie a nové rozhodnutie.

Z d ô v o d o v:

I. Spor je aj po právnej svojej povahe nesnadný, treba preto stručne poukázať, čo je podstatou sporu skutkove i právne, hľadiac na prednes žalujúcej strany.

Bývalý vedúci filiálky predchodkyne žalujúcej strany v O. Imrich Z. spôsobil jej údajne škodu 919.924 Kč 50 h zväčša trestnými činmi. Pravoplatným rozsudkom krajského súdu v N. zo dňa 27. januára 1930, č. j. Tk VII 229/29-131 bol uznaný vinným zločinmi podvodu, sprenevery a nevernej správy, ktoré od roku 1918 do 4. apríla 1929 spáchal tak, že vyplňoval zmenkové blankety na sumy, ktoré potreboval, opatril ich fingovanými podpismi nejestvujúcich osôb, tieto u svojej banky eskontoval, podľa potreby predlžoval, konal na ne prípadne čiastočné platby na istinu a úroky — to všetko v 177 prípadoch, tým záludne uviedol dozor konajúce orgány v omyl, ich v omyle po dlhý rad rokov udržiaval a tak banke spôsobil majetkovú škodu 362.265 Kč, ďalej že zo sverených mu peňazí prisvojil si celkovú sumu 399.716 Kč 55 hal.

*) Nové znenie tohoto zákona vyhlásené pod číslom 55/1932 Sb. z. a n.

a aby túto činnosť zatajil, falšoval obchodné knihy tak, že v bežných účtoch komitentov banky a vo vkladných knihách vkladateľov uviedol v trestnom rozsudku udané sumy a konečne tým, že svojmocným vybraním sumy 20.000 Kč a 5.000 Kč z bežného účtu Jozefa R., ktoré pozdejšie späť splatil sumou 25.000 Kč, poškodil banku o úrokový rozdiel 1.121 Kč 50 h.

Trestný súd zistil tedy úhrnnú škodu 763.148 Kč.

Od znaleckých posudkov, podaných v tomto spore, rôzni sa tento výpočet tým, že znalci nemali zreteľ na vybranie z účtu Rudolfa T. 3.050 Kč, zistili však ďalšiu spreneveru sumy 4.550 Kč knihovanej ako zmenková pohľadávka proti Jánovi T., hoci banka proti tomuto žiadnej zmenky nemala, ďalšiu škodu vo veci dlžníka banky Michala S. v sume 148.373 Kč, ktorej sa banka v spore Ck 303/29 proti nemu vedenom u krajského súdu v N. musela zrieknuť preto, že mu nemohla dokázať výplatu úveru v tejto výške, lebo pokladničné poistenky neboly príjemcom podpísané, ďalej vybranie sumy 2.009 Kč z vkladného účtu Anny S., ktorú sumu musela banka i s úrokmi, spolu 2.158 Kč nahradiť, diferenčné úroky vo veci účtu W-ovcov 110 Kč. Ďalšie položky — so-stavenia znalcov v sumách 328 Kč, 100 Kč, 4.050 Kč a 184 Kč neboly dostatočne objasnené.

Z týchto škôd činí žalujúca strana zodpovednými predovšetkým žalovaných I., III.—VIII., a to preto, že I., III. a IV. žalovaným ako členom správy bolo sverené vedenie filiálky v O. od 5. septembra 1925 resp. od 19. februára 1928 resp. od 21. februára 1926 v smysle §§ 26, 47 a 49 stanov, a že V.—VIII. žalovaní ako členovia dozorčieho výboru boli s účinkom od 17. februára 1918, resp. 9. marca 1924, resp. 3. apríla 1927, resp. 4. februára 1912 ustanovení, aby kontrolovali spravovanie filiálky v O. v smysle 4. odst. § 37 a § 49 stanov.

Stanovami tu treba rozumeť tie, ktoré platily od 16. apríla 1926 a byly čiastočne zmenené podľa usnesení valného shromaždenia z 19. februára 1928 a z 18. decembra 1928.

V uvažovanej otázke týka sa zmena len § 47, odst. 1, ktorý vypadol, zmena fľa je však bezvýznamná, lebo ostalo v platnosti ustanovenie stanov § 26 o delegovaní určitých členov správy na vedenie vecí filiállok, práve tak ako obdobné ustanovenie § 37 o členoch dozorčieho výboru.

Pre predchôdziu dobu možno zistiť zo stanov firmy A. Takarékpénztár Részvénytársulat z roku 1911, pripojených k trestným spisom, že platily rovnaké ustanovenia podľa § 57 resp. § 68.

Tým spomenutí žalovaní neprestali byť členmi ústrednej správy resp. dozorčieho výboru a pretože také štatutárne rozdelenie práce medzi členov týchto orgánov účastinných spoločností sa zákonu neprieči, možno rozumeť ustanoveniu 2. odst. § 48 stanov z r. 1926 tak, že povinnosť tu určenú majú vykonávať delegovaní členovia správy centrály, tedy I., III. a IV. žalovaní, čo sa podľa nesporného stavu vecí aj skutočne tak praktikovalo.

Dotyčne I. žalovaného predložila žalujúca strana doklad, podľa ktorého správa (ústredná) schválila usnesenie z 5. septembra 1925, aby bola rozšírená pôsobnosť jej členov Jána M. a II. žalovaného aj na filiálku v O., »pretože (aj u nej) prevádzajú už dlhý rad rokov viackrát do roka prehliadky bilancií a chodu obchodu«, z čoho žalujúca strana dovodzuje zodpovednosť tohoto žalovaného aj za čas pred 5. septembrom 1925. Mimo toho dovodzuje jeho zodpovednosť aj tým, že bol zvolený správou za generálneho riaditeľa ústavu (3. apríla 1927).

Nie je sporné, že žalovaní — o ktorých je tu reč — vykonávali tieto svoje funkcie či už ako členovia správy, či ako členovia dozorčieho výboru pri filiálke v O. až do zatknutia Imricha Z. 9. apríla 1929 mimo člena správy III. žalovaného, ktorý tvrdí, že prestal byť jej členom v januári 1929 a I. žalovaného, ktorý tvrdí, že v O. pôsobil len do 21. februára 1926.

Z pripojených firemných spisov je zistiteľné, že III. žalovaný bol z registru vymazaný až r. 1930. VII. žalovaný tvrdí, že konal svoju funkciu len čiastočne v r. 1928. Podľa opisu zápisnice z 29. decembra 1928 údajne aj on spolu s III. žalovaným podpísal zápisnicu o preskúmaní záverečných účtov.

Dotyčne I. žalovaného možno zistiť z príloh, že podpísal záverečné účty filiálky v O. za roky 1924, 1925, 1926 a 1928, ďalej zápisnice dozorného výboru zo 4. júla 1923, z 10. júla 1924, 16. januára 1925, 2. júla 1925, 31. decembra 1925, 2. júla 1926, 6. januára 1927, 5. júla 1927, 3. júla 1928 a 29. decembra 1928. V tom ohľade je stav vecí sporný a treba ho zistiť. Nemožno však uznať námietku V., VI. a VIII. žalovaných, že predajom svojich účastín ipso facto prestali byť členmi dozorčieho výboru v smysle §§ 25 a 43 stanov, lebo podmienka složenia účastín týka sa len členov správy.

Pokiaľ ide o II. žalovaného, nebol síce vyslaný, aby vykonával pri filiálke v O. funkciu člena správy. Žalujúca strana tvrdí, že bol podpredsedom správy a vykonával funkciu predsedu správnej rady, ktorý zvolený nebol.

Hľadiac na znalecký posudok, ktorý treba pokladať za súčasť prednesu žalujúcej strany, lebo sa ho dovoláva, vytýká sa mu, že ako člen centrálného vedenia nevenoval dostatočnej pozornosti a dozoru filiálke, lebo jej bilancie sa posielali síce polročne, ale bez akýchkoľvek podrobnejších výkazov o dlžníkoch a ostatných majetkových pomeroch filiálky. Bez týchto výkazov nemala však centrála možnosť kontroly, či filiálkou vykázané bilančné cifry sú správne a či vôbec pri obchodnom vedení filiálky zachovávali sa ustanovenia stanov. Znalci tvrdia, že také konanie je v bankovej praxi niečo celkom neobvyklého.

Mimo toho platí aj o tomto žalovanom, čo je uvedené v ďalšom II. odsieku o predkladaní nesprávnych bilancií, lebo je zistiteľné aspoň z pripojenej účetnej zprávy žalujúcej strany za rok 1927, že ju tento žalovaný spolupodpísal.

Preto nemožno ani jeho zodpovednosť za straty vopred vylúčiť.

Prednes žalujúcej strany v otázke funkcie žalovaných, jej výkonu a jej trvania, bol dostatočne určitý, aby, hľadiac na udávanú škodu, mohli byť učinené právne závery, správnejšie právne smernice, potrebné na ďalšie vedenie sporu, hľadiac tak na odôvodnenie žalobného nároku ako i na obranu žalovaných.

II. Z prednesu žalujúcej strany je najväčnejšia výčitka, že siedmi žalovaní, o ktorých tu ide, predkládali centrále resp. jej prostredníctvom valnému shromáždzeniu nielen nesprávne zostavené, ale priamo sfalšované ročné bilancie o hospodárení o-skej filiálky.

Sfalšovanie ročných bilancií bude nepochybné, len čo odvolací súd nadobudne presvedčenie, že Imrich Z. dopúšťal sa malverzácií a cieľom ich zahalenia falšoval knihy. Dôsledkom falšovania kníh je falošná bilancia. Prednes žalujúcej strany hľadiac na znalecké posudky dovodzuje, že toto falšovanie je zistiteľné už od roku 1918.

V prípade pravdivosti posudkov boli by falšované všetky bilancie za roky 1918—1928, a to tak, že neboly vykázané straty

za r. 1918 a 1919		1.550 Kč
za r. 1920 ďalšia strata		2.285 Kč
za r. 1921 » »		3.000 Kč
za r. 1922 » »		100.850 Kč
za r. 1923 » »		66.952 Kč
za r. 1924 » »		21.950 Kč
za r. 1925 » »		73.700 Kč
za r. 1926 » »		88.615 Kč
za r. 1927 » »		266.200 Kč
a za r. 1928 » »		214.578 Kč

takže v bilancii za tento posledný rok

mala sa objaviť strata (celková

strata (celková strata 919.924 Kč

— strata za r. 1929 80.244 Kč) . 839.680 Kč

Vykazoval sa však zisk 32.604 Kč 66 h

namiesto skutočnej straty 807.075 Kč 34 h.

Toto platí len pri predpoklade, že všetky straty dajú sa vysvetliť podvodnými machináciami Imricha Z., teda s výhradou toho, čo bolo hore spomenuté dotyčne stratovej sumy 148.372 Kč z účtu Michala S. a niektorých iných položiek, pri ktorých by nebola zistiteľná sprenevera.

Podľa § 200 obch. zák. za správne zostavenie ročnej súvahy zodpovední sú členovia riaditeľstva a dozorčieho výboru solidárne, teda v súdenom prípade zodpovední sú na pr. za súvahu v r. 1928 všetci žalovaní, ktorí v tom čase fungovali u filiálky v O. s výhradou toho, čo bolo rečené ad I. o I. a VIII. žalovanom.

Odvolací súd správne vycítil, že zodpovednosť žalovaných nemôže byť rovnaká vzhľadom na skutočnosť, že nie všetci žalovaní fungovali v každom roku pri zostavovaní ročných bilancií. V tomto spore má význam, že jedna každá falošná bilancia naväzovala na predošlú falošnú bilanciu. Možno tu určiť rôzny pomer zavinenia, ako to dopúšťa tiež 3. odst. § 17 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n. pri zodpovednosti za škodu, ktorá vznikne spoločnosti z obchodu.

Odvolací súd neprávom vyžadoval od žalujúcej strany čo do požadovaného odškodného ďalších dôkazov, lebo ide o otázku právnú, ktorú si musí sám rozhodnúť, pri čom nie je viazaný ani znaleckým posudkom, ktorý slúži len na to, aby poukázal na isté technické bankové skutočnosti a zvyklosti. Žalujúca strana učinila zadosť svojej procesnej povinnosti, keď

1. predložila sväzky bilancií filiálky v O. od roku 1917 do roku 1928 a zápisníc dozorčieho výboru z tejže doby, z ktorých je zistiteľné, kto zo žalovaných a kedy jednotlivé bilancie a zápisnice podpísal,

2. dokladala malversácie Imricha Z., ktoré práve mali vliv na falošné zostavenie bilancií, pravoplatným trestným rozsudkom, obchodnými knihami, znalcami a znaleckým svedkom T.

Úlohou odvolacieho súdu bolo tieto dôkazy shodnotiť podľa § 270 Osp. a keď by mu nestačili, náležite to odôvodniť. Preto porušením formálneho práva obmedzil sa na tvrdenie, že žalovaní i túto škodu zapierali.

V pojmu zodpovednosti leží, že žalovaní majú sa exkulpovať, t. j. dokázať také okolnosti, z ktorých by bolo vyvoditeľné, že konali riadne svoju povinnosť, t. j. od pôsobnosti zák. č. 239/1924 Sb. z. a n. — od dňa 7. novembra 1925 (§ 37) — s pečlivosťou riadneho obchodníka (§§ 9 a 12), a keď preca došlo ku škode, že jej mohli pre skutočnosti jestvujúce mimo ich zavinenia zabrániť.

Pre členov dozorčieho výboru, ktorý v podstate kontroluje s p r á v u a len nepriamo tiež správe podriadené orgány, stačilo by k exkulpácii, keby títo dokázali, že konali revízie, hoci len nahodilými skúškami (Stichproben), pokiaľ by sa presvedčili, že vedenie kníh bolo v poriadku, že bilancia súhlasí s knihami, najmä s inventárom a že neboly zbadané podozrivé skutočnosti, ktoré by dôkladnú revíziu činily nevyhnutnou.

V takom prípade nemohlo by sa im vytýkať, že ušly ich pozornosti určité vady, ktoré pri spomenutom spôsobe revízie neboly zistiteľné.

V súdenom prípade bude treba pečlivo uvážiť, či určité znalcami zistené nedostatky filiálky preca len nečinily nevyhnutnou potrebnú prehliadku kníh »od položky k položke«, t. j.

a) že pokladničná a účtovnícka služba vo filiálke bola až do roku 1926 v jedných rukách, od toho času však bola pokladníčkou Mária H., podľa jej svedeckých výpovedí složených v trestnej veci neskúsená mladá osoba, ktorá ponechala obidva kľúče od veľkej pokladnice

Imrichovi Z., len od malej pokladnice mala kľúče sama, a že peniaze banky boli rozdelené do oboch pokladníc »podľa potreby«,

b) že podľa nálezu znalcov a spisov Ck 303/29 doklady o výplatach banky zväčša neboly podpisované príjemcami,

c) že nebol zachovávaný predpis § 45 stanov z roku 1926 a § 76 stanov z roku 1911, platný do konce roku 1928, podľa ktorých filiálky nemaly poskytovať pôžičky na bežné účty,

d) že jednotlivé úvery na bežné účty neboly buď vôbec povolené, buď dané povolenie bolo značne prekročené, úver povolený do 100.000 Kč dosiahol 278.810 Kč, porov. § 47 stanov z r. 1926 a konformný § 78 stanov z r. 1911, kde hranica 2. odst. činila len 4.000 K,

e) že podľa znalcov cenzúrna kniha od 1. januára 1918 do 26. septembra 1926 nebola nikým podpisovaná, od 27. septembra 1926 do 29. októbra 1927 nebola vôbec vedená, že len od októbra 1928 sú u jednotlivých žiadateľov udávané majetkové pomery, ale bez doloženia, z čoho by sa dalo uzatvárať, že bonitu úverov nikto nekontroloval, najmä pri 177 falošných zmenkách, kde sú podpisy osôb vymyšlených,

f) že neboly komitentom sdeľované knihovné výťahy, v dôsledku čoho nemohly byť kontrolované jednotlivé salda s prípadnými potvrdeniami komitentov,

g) že účet »Berendezés«, ktorý má obsahovať svojou povahou len položky za inventár pre banku nakúpený, vykazuje nápadné položky, ktoré s týmto účelom nesúvisia (splátka na rádio 1.500 Kč, na koberec 1.250 Kč, ktorý bol najdený v jedálni Imricha Z., kúpna cena za psa 565 Kč, že v tomto účte prichádza výplata »M.« 12.250 Kč bez bližšieho označenia, prevod falošného účtu D. a iné položky svojou povahou nezistiteľné, že tento účet Imrich Z. 22. decembra 1928 vyrovnal saldom Kč 27.159, pri čom v deníku textoval nie »Berendezés« (zariadenie), ale »Jul. B.«, tak že účet ten do bilancie neprišiel a teprv dňom 1. januára 1929 účet »Berendezés« tou istou sumou zaťažil pod textáciom v deníku »Dr. Fr. H.«,

h) že takto údajne využil Imrich Z. nedopatrenia členov správy a dozorčieho výboru, ktorí uzavierku za rok 1928 zhotovili resp. preskúmali predčasne a nie podľa § 49 stanov predpisujúceho, že súvaha má byť zostavená k o n c o m kalendárneho roku.

Udávané skutočnosti ad a), b), f) mohly by síce slúžiť za dôkaz porušenia §§ 42, 43, 81 a 87 jednacieho poriadku a v prípade, že by dozorčí výbor ich bol zbadal alebo pri povinnej pečlivosti bol zbadať musel, tiež porušenie tohoto (dozorčieho poriadku) podľa § 14, čo samo ho zaväzuje k náhrade škody podľa 4. odst. § 12 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n.

To platí však len od času účinnosti tohoto poriadku, ktorý je dosiaľ sporný.

Nehľadiac však na to, či jednací resp. dozorčí poriadok už platil v dobe pôsobenia žalovaných členov dozorčieho výboru, bude treba

uvažovať o týchto skutočnostiach v prípade ich dokázania s hľadiska povinnej pečlivosti pri vykonávaní tejto funkcie.

Žalovaní nemôžu sa odvolávať na to, že nie sú zbehlí vo vedení kníh. Keď prijali členstvo dozorčieho výboru, zodpovedajú aj za tento nedostatok. Nezáleží tu ani na tom, akú odmenu za svoju funkciu dostávali.

Ináčej na zbadanie závad, o ktorých bola reč ad a)—h), nie je treba zvláštnej odbornej kvalifikácie, tieto závary, keď skutočne jestvovaly, mali ich pohnúť k opatreniu podľa 2. odst. § 12 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n., čím by sa boli bez ďalšej revízie sprostili svojej zodpovednosti.

III. O zodpovednosti žalovaných členov správy platí v podstate to isté, čo bolo ad II. vyložené s tým rozdielom, že ich zodpovednosť za správnosť súvah je ťažšia, lebo tieto treba pokladať za ich vlastné výkony, i keď si súvahy dajú zhotoviť vedúcim filiálky.

Mimo toho byvší delegovaní spravovať filiálku, majú ovládať jej agendu podrobnejšie ako dozorčie orgány.

Najmä boli povinní povoľovať (cenzurovať) úvery, pokiaľ patrily podľa stanov do pôsobnosti filiálky, presvedčovať sa o ich náležitom krytí a splatení a dbať na to, aby vedúci filiálky skutočne oznamoval do 24 hodín centrálne úvery, prevyšujúce sumu, rečenú v § 47, odst. 2, stanov. V súdenom prípade musia ospravedlniť, ako bolo možno v takých prípadoch drobných úverov — doložených 177 falošnými zmenkami — viesť účty po dobu až 10 rokov, prečo neboly stanovami filiálke nedovolené bežné účty likvidované včas, čím by sa bolo predišlo aspoň stratám z nich údajne vzniklým.

Podľa § 189 obch. zák. a § 9 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n. zodpovední sú v prípade, že trpeli porušovanie stanov resp. predpisov jednacieho poriadku, v tomto prípade od nezistenej dosiaľ jeho účinnosti, za škody tým vzniklé. Tu treba poukázať na to, že dotyčné predpisy stanov a jednacieho poriadku slúžia práve tomu cieľu, aby sa zabránilo prípadným malverzáciám aj úradníkov banky. Keď žalovaní členovia správy prestúpili tieto predpisy, ktoré snažia sa predísť poškodeniam, ktoré by druhí spôsobili, zodpovedajú sa opomenutie zvláštného záväzku zamedziť zlo. Príčinná súvislosť tohoto opomenutia s udávanou škodou bola by tu daná dotyčne tých škôd, ktoré nastaly v dobe platnosti predpisov, ktoré byly porušené. Je vecou žalovaných, aby dokázali, že

1. takých škôd nebolo, o čom bude reč v ďalšom odseku, alebo
2. že ani pri zachovaní rečených predpisov nemohlo byť škodám zabránené.

Podľa vyloženého právneho stavu veci je zrejmá vada napadnutého rozsudku, že v otázkach ad II. a III. proberaných, presunul dokazovacie bremeno na žalujúcu stranu.

Dotyčne I. žalovaného bolo by treba uvážiť, či tvrdené jeho spolenie sa s Imrichom Z. k rôznym obchodom, ktoré údajne odporovali ustanoveniu § 7 c) a 2. odst. § 8 zák. č. 239/1924 Sb. z. a n., neviazalo mu ruky pri výkone zodpovednej kontroly nad rečeným vedúcim filiálky, čo by vplývalo prípadne aj na činnosť ostatných žalovaných, konajúcich v dôvere v jeho autoritu ako advokáta a generálneho riaditeľa banky. Tým sa tiež jednotliví žalovaní aj bránili. Konečne treba upozorniť, že ich tiež stíha zodpovednosť za údajné malverzácie, spáchané Imrichom Z. v r. 1929 na rozdiel od členov dozorčieho výboru, ktorí v ten čas neboli povinní preskúmať riadnu súvahu.

IV Pomerne najvážnejšia obrana čo do exkulpácie je, že z konania Imricha Z. nevznikla škoda, resp. nie taká, ako je tvrdená. Je pravda, že trestný rozsudok v tom ohľade neprejudikuje tomuto sporu, ale môže slúžiť len za dôkaz škody, ktorý možno vyvrátiť.

Nestačí škodu len zapierať, hľadiac na to, čo bolo v tejto otázke vyššie vyložené.

Žalovaní, keď už nie sú teraz členmi správy resp. dozorčieho výboru, preca sú — hľadiac na tento spor — voči žalujúcej strane v takom právnom pomere, ktorý ich oprávňuje, aby aj mimosúdne nahliadli do jej obchodných kníh, pokiaľ sa týkajú ich činnosti, za ktorú sú volaní k zodpovednosti.

Majú tedy možnosť pripraviť aj konkrétne svoju obranu čo do výšky požadovaného odškodného. Akby im žalujúca strana v nahliadnutí bránila, môžu požadovať, aby táto im knihy predložila u súdu. Žalovaní mali ináčej príležitosť žiadať pred výsluchom znalcov, aby boli pri preskúmaní kníh prítomní a to opomenuli.

V. Žalovaní bránili sa tiež tým, že dostali za svoju činnosť do konca roku 1928 absolutorium valného shromaždenia.

Hoci v pojmu absolutoria leží zrieknutie sa ďalších nárokov a nie je ani pochybné, že valné shromaždenie oprávnené je sprostiť orgány spoločnosti záväzkov i pri kulpóznom porušení ich povinností, preca treba podľa stanoviska novej právnej vedy i judikatúry mať za to, že absolutorium kryje len také porušenia povinností, ktoré valnému shromaždeniu z predložených mu spisov mohli byť známe. Znalosť posudzovaných orgánov nenahradzuje ešte znalosť valného shromaždenia. Spomenutými spismi predloženými valnému shromaždeniu sú pravidelne len výročné správy a záverečné účty. Keď sú tieto spisy spôsobilé uviesť valné shromaždenie v omyl — ako to snád v súdenom prípade, keď v skutočnosti stratové bilancie filiálky v O. boli pojaté ako ziskové do súhrnnej bilancie celého podniku —, nemôže sa na absolutorium odvolávať orgán, ktorý je povinný skladať účty. Práve tak má sa vec, sú-li účty tie spôsobilé vzbudiť omyl pre svoju neúplnosť. Valnému shromaždeniu sa tak predstiera výslovne alebo mlčky, že správa i dozorčí výbor konaly svoje povinnosti podľa zákona a stanov, v dôsledku čoho toto nevidí sa nuteným k ďalšiemu opatreniu. Takto

získané absolutorium nemôže — ak sú žalobné prednesy správne — žalovaným zjednať už podľa zásady dôvery a poctivosti žiadnej výhody v tomto spore.

Neobstojí stanovisko odvolacieho súdu, že žalujúca strana nemôže volať na zodpovednosť žalovaných ako členov správnej rady resp. dozorčieho výboru, lebo vedela, že Imrich Z. bol do r. 1926 sám vo filiálke, že táto mala bežné účty, že u nej nebolo zavedené písomné potvrdzovanie výplat — lebo jednak nebolo ničím doložené, že to valné shromaždenie vedelo resp. že to jemu bolo oznámené, jednak nejde len o tieto skutočnosti, ale aj o to, že valnému shromaždeniu boli predkladané — hoci dobromyseľne — falšované bilancie jednej filiálky, zahrnuté do spoločnej bilancie, tieto bilancie valné shromaždenie schválilo len v predpoklade, že sú pravdivé, a že orgány správne a dozorčie konali svoju povinnosť podľa stanov a zákona.

Pokiaľ odvolací súd udáva v tejto súvislosti, že aj centrála závady v žalobe označené trpela a aj schvaľovala, má tu patrne na mysli ostatných členov správy resp. dozorčieho výboru, ktorí žalovaní neboli.

Na prípadné ich spoluzavinenie sa však žalovaní v tomto spore nemôžu odvolávať, a tak tento dôvod odvolacieho súdu nestačí na zamietnutie žaloby.

Ináčej bolo už povedané, že štatutárne rozdelenie funkcií správy a dozorčieho výboru po jednotlivých filiálkach je prípustné. V tom ohľade nemôže byť pochybné, že žalovaní — o ktorých tu ide — zodpovedajú v prvom rade za nedostatky správy a dozoru v o-skej filiálke a nemajú preto nároku, aby v rámci tohoto sporu bola snižená ich prípadná zaviazanosť tiež čo do výšky škôd v tejto filiálke zistených, hľadiac na prípadnú spoluzodpovednosť ostatných činiteľov.

VI. Žalovaní zodpovední sú podľa zásad vyložených ad I. až III. po prípade solidárne, ak ide o spoločné zavinenie a nedá sa zistiť pomer ich zavinenia. Aj táto solidárnosť môže sa týkať prípadne len jednotlivých skupín medzi nimi, tak že odvolací súd bude povinný podľa skutočností tohoto sporu uvažovať o zavinení každého jednotlivého žalovaného zvlášť a podľa toho rozhodnúť, ktorí žalovaní, a po akú výšiu majú nahradiť zistenú škodu spoločne alebo len určitým podielom, ak sa im nepodarí sa exkulpovať. Nezáleží preto na tom, že žalujúca strana žiadala žalovaných odsúdiť paušálne a solidárne na zaplatenie celého nárokovaného odškodného. Súd rozhoduje vždy v rámci žalobnej prosby, aj keď uzná nárok ten z čiastky alebo úplne neodôvodneným.

Čís. 16884.

Rozsudky československo-maďarského smiešaného rozhodčieho súdu a stáleho medzinárodného súdu v Haagu — ako dôvod obnovy sporu.

(Rozh. zo 4. marca 1938, Rv III 652/37.)